

Безумовно, що бюджетне (кошторисне) фінансування збереже свої позиції у вітчизняній практиці функціонування науково-дослідних установ і організацій, але основні засади його здійснення вимагають вдосконалення та розвитку з врахуванням розвитку ринкових відносин. Враховуючи світовий досвід фінансування наукової сфери зазначимо, що модель конкурсного фінансування є значно ефективнішою, оскільки кошти отримати на умовах відкритого конкурсу мають можливість лише ті учасники, які запропонують найбільш ефективніший, найменш витратний проект і до того ж привабливий часовому вимірі для надавача грантового інвестування. Крім того, до учасників таких відкритих конкурсів ставляться ще й певні вимоги щодо його ділової репутації, фінансового стану, досвіду й результативності роботи в сфері наукових розробок.

Література:

1. Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 1978-ХІІ від 13.12.91р. (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

Шаварина М. П.

К. е. н., доцент кафедри фінансів

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ПЕРСПЕКТИВИ

Перехід нашої держави до ринкових умов господарювання вимагає реформування всіх сфер суспільного життя, в тому числі пенсійного страхування. Необхідно запровадити нові більш ефективні форми і методи перерозподілу валового внутрішнього продукту з метою зростання макроекономічних показників і покращення добробуту громадян.

Реформування пенсійного страхування не може відбуватися відокремлено від національної економіки, фінансової системи, державного управління, фінансового ринку тощо. Зміни, які відбуваються в державі, повинні мати системний і комплексний характер, базуватись на національній стратегії соціально-

економічного розвитку, враховувати історичні особливості й можливості застосування зарубіжного досвіду.

З 1 січня 2004 року в Україні розпочалася пенсійна реформа, організаційні та фінансові засади якої були закладені в Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [1]. Вона мала такі ж недоліки, як й інші трансформаційні процеси в нашій державі: відсутність стратегічних орієнтирів, неузгодженість змін в даній сфері з іншими елементами господарського механізму, недостатність фінансових ресурсів, частковий характер трансформацій. Реформа зазнала краху з моменту її запровадження, так як не була реалізована основна мета – підвищення ефективності пенсійного страхування та покращення матеріального забезпечення пенсіонерів. Така ситуація виникла, на нашу думку, з двох причин: по-перше, небажання влади вносити реальні комплексні зміни в пенсійну систему, по-друге, недостатня відповідальність органів державної законодавчої і виконавчої влади за недосконалий та недостатньо розроблений законодавчий документ і провал пенсійної реформи.

Слід відзначити, що у класичному трьохрівневому вигляді з однаковим навантаженням на кожний з них пенсійна реформа не діє ні в одній країні світу. Запровадивши перший і третій рівні пенсійної системи із відповідними методиками нарахування пенсій, органи державної виконавчої влади тим самим свідомо поставили матеріальне становище пенсіонерів на недопустимо низький рівень. Введення другого рівня відкладено на невизначений час і воно залежить від великої кількості факторів. При розробці пенсійної реформи не були враховані такі важливі передумови, як: розвиток національної економіки, ріст валового внутрішнього продукту та його елементу – заробітної плати, наявність тіньової економіки та проблеми з її ліквідацією, співвідношення кількості громадян працездатного віку та пенсіонерів, скорочення виробництва та зростання безробіття. Важливу роль при виборі структури пенсійної системи відіграє співвідношення обов'язкової і добровільної форм, солідарного і накопичувального рівнів, нарахувань та утримань із заробітної плати працівників.

Наслідками необґрунтованого передчасного запровадження нової пенсійної реформи в Україні стали: дефіцит бюджету Пенсійного фонду України, нестабільний фінансовий стан фонду, порушення залежності розміру пенсії від заробітної плати і страхового стажу, значні перерозподільні процеси, використання коштів державного бюджету у формі дотацій і позик, низький рівень забезпечення основної частини пенсіонерів та наявність різних підходів щодо визначення розміру пенсій для окремих категорій працівників.

Органам державної влади слід визнати, що пенсійна реформа не була в повній мірі підготовленою й апробованою. Необхідно переглянути нормативно-правові документи щодо структури пенсійної системи, яка в найближчій перспективі може мати тільки обов'язковий солідарний рівень із надходженням до бюджету Пенсійного фонду України внесків на державне пенсійне страхування від роботодавців та застрахованих осіб, а також частково коштів державного бюджету, призначених для фінансування спеціальних державних пенсійних програм. Незначним доповненням до обов'язкового державного пенсійного страхування залишається недержавне пенсійне забезпечення, однак на сьогодні воно не має реальних підстав для свого розвитку внаслідок низького рівня заробітної плати, недовіри населення до недержавних установ та нерозвинутого фінансового ринку. І, звичайно, накопичувальний рівень слід віднести до більш віддаленої перспективи при умові успішного запровадження ринкових засад господарювання. Треба враховувати певну черговість трансформаційних змін, а саме: випереджуючими темпами повинна розвиватися економіка, яка створить основу для перетворень у соціальній сфері та соціальному захисті населення, стимулюватиме розширення фінансового ринку й недержавних інституцій. Особливістю нашої держави є глибоке вкорінення методів адміністративно-командного управління в діяльності державних службовців та народних депутатів, а тому перехід до ринкових засад господарювання відбувається досить повільно і потребує перебудови свідомості та розуміння необхідності змін, без яких наша держава і надалі залишатиметься у

сфері впливу Росії та не буде рухатися до євроатлантичної моделі суспільного розвитку.

Таким чином, пенсійна реформа в Україні повинна проводитися на цілком нових теоретико-методологічних, практичних та методичних засадах у взаємозв'язку з реальними змінами в економічній та соціальній сферах, носити комплексний і системний характер і бути спрямованою на підвищення ефективності пенсійного страхування та покращення матеріального забезпечення пенсіонерів, для яких пенсія є основним джерелом доходу.

Література:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. № 1058-1V // Податки та бухгалтерський облік. – 2003. – № 70.
2. Ричік Л. Пенсійна реформа та її фінансові наслідки / Л. Ричік // Україна: аспекти праці. – 2004. – № 5. – С. 19–26.
3. Ткаченко Л. Пенсійна реформа в Україні: крок вперед, два кроки назад / Л. Ткаченко // Україна: аспекти праці. – 2005. – № 8. – С. 13–18.
4. Ткаченко Л. Резерви збільшення доходів пенсійної системи України / Л.Ткаченко // Україна: аспекти праці. – 2009. – № 5. – С. 15–19.

Шаманська Н. В.

К. е. н., доцент кафедри фінансів

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Впродовж останніх років Україна намагається побудувати ефективну пенсійну систему, спираючись на зарубіжний досвід, що дозволить врахувати можливі загрози та виокремити перспективні напрацювання інших країн.

За всією різноманітністю побудови пенсійних систем вирізняють три основні їхні характеристики:

– фінансове забезпечення пенсійних систем за допомогою державних механізмів перерозподілу страхових внесків, або застосування систем часткової чи повної капіталізації страхових внесків, використання персоніфікованих рахунків;